

תצהיר

אני הח"מ, דן הראל, הנושא ת.ז. שמספרה XXXXXXXXXX, מגיש תצהיר זה כתצהיר עדות מטעם התנועה לאיכות השלטון בישראל (להלן: "התנועה"). ענייניו של התצהיר הוא עסקאות רכש בטחוני, ועל כן לא אוכל להביא בו מטעמים מובנים, פרטים הידועים לי אשר הינם מסווגים. עם זאת, מידע רלוונטי נוסף יימסר ככל שיידרש לכל גורם חקירה מוסמך אשר יבדוק את האירועים נשוא התצהיר, שיצויד בסיווג בטחוני מתאים. המידע שיפורט להלן נסמך על ידיעתי האישית, וברקע מאוזכר בהקשר מתאים, גם מידע שהפך פומבי בשל נתונים שפורסמו בתקשורת ולא הוכחשו.

לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת, וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר בזה בכתב כי הדברים המפורטים כדלקמן הינם נכונים, למיטב ידיעתי ואמונתי:

1. שמי דן הראל, תושב מודיעין מכבים רעות.
2. מרבית חיי הבוגרים ולאורך תקופת שירות של למעלה מ- 35 שנה, כיהנתי בתפקידים שונים בצה"ל ובמערכת הביטחון, בין היתר כקצין תותחנים ראשי, מזכירם הצבאי של שלושה שרי ביטחון וראש ממשלה (יצחק מרדכי, משה ארנס ואהוד ברק), כמפקד אוגדה, כראש אגף המבצעים במטה הכללי, כמפקד פיקוד דרום ובהמשך כסגן הרמטכ"ל עד מועד פרישתי מצה"ל בתפקיד זה בשנת 2010 בדרגת אלוף. במסגרת תפקידי עסקתי בין היתר גם בנושאים מערכתיים רבים, כולל רכש מערכות וכלי נשק.
3. בחודש אוגוסט 2013 נכנסתי לתפקידי כמנכ"ל משרד הביטחון, תפקיד אותו מילאתי עד סוף חודש מאי 2016. מספר חודשים לאחר פרישתי למדתי מפרסומים בכלי תקשורת על אירועים שהתרחשו בנושא רכש מחברת תיסנקרופ, שהפכו מעט לאחר מכן לחקירת משטרה שהסתיימה בחודש נובמבר 2018, ובמסגרתה זומנתי למסור עדויות פתוחות. כידוע, על פי כתבי החשדות שהוגשו בסיום החקירה, במהלך תקופה של כשבע שנים החל מ- 2009 ועד 2016, פעלו גורמים שונים לקדם רכש נרחב מחברת תיסנקרופ תוך הסתרת קשריהם העסקיים, כולל מידע שעשוי היה להעלות בזמן אמת אצל בעלי תפקידים במערכת הביטחון וגם אצלי עצמי, חשד ממשי לאי תקינות ההליכים.
4. לנוכח ממצאי החקירה ומידע נוסף שנודע לאחר סיומה, כולל נתונים שהעביר משרד מבקר המדינה אל היועץ המשפטי לממשלה שלדעתו מחייב המשך חקירה, אני כותב תצהיר זה בתמיכה לעתירת התנועה למען איכות השלטון, שעניינה דרישה לקיים בדיקה מחודשת של קבלת החלטות הקשורות לרכש מחברה זו, ובו אתייחס מידיעה אישית לתהליך הראוי והמקובל ואנסה לבאר עד כמה בעייתיות ומשוללות הגיון היו פעולות שנקטו, או שניסו לנקוט גורמים ובעלי תפקידים, אשר חלקן נמנעו רק לאחר עימותים ומחלוקות קשות שבחלקם הייתי אני מעורב.

5. למיטב הבנתי, הצורך בבדיקה נוספת מתחייב בין היתר על מנת להפיק לקחים ולוודא כי בתהליכי רכש ביטחוני לא תתרחש שוב מעורבות בעלי תפקידים וגופים החורגים מתחום אחריותם וסמכותם ומייצרים תהליכים פסולים. בהקשר זה אציין כי גם משטרת ישראל, שלמרות שבדקה את הסוגיות בהיבט הפלילי בלבד, הקפידה לציין בדו"ח סיכום החקירה, כי נדרש המשך בדיקה על ידי הגורמים המוסמכים, אשר טרם בוצע עד היום, כדי להגן על הליכי הרכש האסטרטגי "מפני אינטרסים זרים והשפעות פסולות במבט צופה פני עתיד", לשון הודעת משטרת ישראל. זאת, לאחר שבמהלך החקירה נתגלו "ליקויים בכל הנוגע לסדרי מנהל בקרב גופים שונים, אל מול גורמים עסקיים ופרטיים, בכל הנוגע לרכש ביטחוני ואסטרטגי למדינת ישראל".
6. כידוע, וכפי שדווח בזמן אמת גם בכלי התקשורת, התקופה בה כיהנתי כמנכ"ל משרד הביטחון, התאפיינה בחוסר משאבים ובמצוקת תקציב חריפה במערכת הביטחון ובצה"ל, אשר הביאה לפגיעה בהצטיידות ובאימונים, כפי שתיאר גם מבקר המדינה בשני דו"חות שפרסם (דו"ח שנתי 2015, אשר פורסם בסוף שנת 2014, ודו"ח מיוחד בשנת 2015). בעניין מצוקה תקציבית זו, התבטא בפומבי גם הרמטכ"ל באותה עת, רא"ל בני גנץ, אשר אמר ש"תקציב הביטחון המקוצץ השית עלינו גזירות שטרם ידענו", וגם אני כמנכ"ל הזהרתי מפני תת תקצוב אשר עלול להביא ל"סיגירת יחידות שדה, אוויר וים בהיקפים חסרי תקדים". מכאן ברורה גם הרגישות המשאבית שנגזרה בהתנהלות המשקית של מערכת הביטחון עליה הייתי אחראי בשנים אלו.
7. על רקע זה, כמו גם לנוכח ממצאי המשטרה הנ"ל והודעות הפרקליטות בפרשה זו, וכן מידע שכאמור התברר רק לאחר סיום החקירה, אתייחס למספר אירועים אשר העלו בעיניי כמנכ"ל משרד הביטחון וגם בעיניי אחרים, תמיהות כבר במועד התרחשותם. מדובר בפעולות שבוצעו ונועדו לגרום למשרד לבצע רכש בטחוני במחיר מופרז בחברת תיסנקרופ, וכן לניסיונות לבצע עסקות נוספות שאינן נדרשות / סבירות עם חברה זו ספציפית, וזאת במעורבות גורמים בכירים במל"ל ובמשרד ראש הממשלה.
8. המהלכים הפסולים אל מול מספנת טיסנקרופ התרחשו למיטב הבנתי בשלוש סוגיות שונות – סוגיית ספינות המגן, סוגיית הצוללות וסוגיית ספינות הנצ"ל (נגד צוללות).

9. רכש ספינות המגן על מתקני הפקת הגז

- א. לאחר גילוי שדות הגז בשנים 2009-2010, נדרשה מערכת הביטחון לגבש תכנית הגנה על מתקני ההפקה. כאשר נכנסתי לתפקידי בחודש אוגוסט 2013, חלק ניכר מעבודת המטה המבצעית והכלכלית בעניין זה כבר נעשתה, בכפוף להנחת עבודה שהמתקנים עליהם יש להגן ימוקמו סמוך לשדות הקידוח, בשטח המים הכלכליים של מדינת ישראל. לאחר שנכנסתי לתפקידי נמסר לי כי במסגרת עבודת המטה טרם הגעתי, כבר נערכו בחיל הים בדיקות כפי שמקובל, לאפיון דגם הספינות שיתאימו להגנה על

המתקנים. בתום בדיקות אלו שנערכו על ידי מנהל הרכש (מנה"ר) וחיל הים, כלי השיט שאופיינו כמתאימים לצורך המבצעי הם "קורבטות" (קורבטה הינה ספינת מלחמה קטנה בדחי של 1,200 טון). לנוכח העובדה שמדובר בעסקה גדולה ומשמעותית, עודכנתי שעמדת מנה"ר, הגוף האחראי לרכש, היא שיש לקדם את יישום העסקה במסלול של מכרז בינלאומי, זאת, לאחר שהתברר שמספנות רבות בעולם מסוגלות ומעוניינות לייצר ולמכור דגמים אלו.

ב. בחודש אוגוסט 2013, לאחר שנכנסתי לתפקיד התברר לי שעל המשרד לבצע רכש דחוף מחברה אחרת מגרמניה, לרכישת חימוש קריטי בהיקף של כמאה מיליון אירו. בנסיבות אלו, סברתי שיש לבדוק גם אפשרות לעסקה כוללת בין שתי הממשלות, אם במסגרתה תקבל מערכת הביטחון גם הנחה משמעותית של שליש ממחיר עסקת החימוש (כפי שציפינו לקבל מעסקת הספינות). לכן הצעתי לשר הביטחון ולמל"ל, לבחון גם מסלול לעסקה שתהיה בין ממשלות ישראל לגרמניה (GTG), במקביל למסלול של מכרז בינלאומי.

ג. ואמנם, בחודש נובמבר 2013, אושרה בקבינט החלטת ה'מים הכלכליים' הקובעת שניתן לבצע את רכש ספינות המגן בשני מסלולים אפשריים: הראשון הוא כאמור מכרז בינלאומי, והשני הוא עסקת GTG בין ממשלות ישראל וגרמניה. הממשלה גם הקצתה תקציב תוספתי של 3,070 מיליארד ₪ לכלל התוכנית, מתוכו סוכם עם האוצר כי 400 מיליון דולר ייועדו לצורך רכש והצטיידות בספינות המגן (ספינות "ירוקות"). היה ברור שרכש במסלול השני יוכל להתבצע אך ורק בתנאי התכנסות לתקציב, שהיה כאמור 400 מיליון דולר, וזה יתאפשר רק אם תהיה השתתפות (סבסוד) של ממשלת גרמניה (בעסקאות רכישת הצוללות בעבר, השתתפות ממשלת גרמניה הייתה שליש ממחיר העסקה). ללא הסכם כזה, תינתן עדיפות למסלול מכרז בינלאומי, על מנת לרכוש בזמן סביר את הדגם שנקבע על ידי חיל הים כמתאים ביותר.

ד. הערכות משרד הביטחון למשימה זו התקיימה בתקופתי בידיעה כי יש לפעול בהקדם האפשרי, תוך עמידה בלוח הזמנים שנקבע בהחלטה באשר למוכנות מבצעית וזאת לנוכח העובדה כי השדות יהיו פגיעים, וממילא כבר חלו עיכובים מיותרים ביישום. להתנהלות איטית זו התייחס גם מבקר המדינה בדו"ח בו הזכיר את החשיבות האסטרטגית והכלכלית, וקבע בין היתר כי "חלק ממתקנים אלו כבר החלו לפעול והם משמשים יעד לפגיעה".

ה. עד סוף שנת 2013, וגם בחודשים הראשונים של שנת 2014, למרות פניות רבות מצדי לקידום הרכש (והמוכנות המבצעית) ומאמצים רבים של משרד ראה"מ ומל"ל, לא חלה כל התקדמות במסלול GTG שיאפשר רכש זה, ומנגד הוצאו הנחיות רבות, בע"פ ובכתב, הדורשות למנוע ממשרד הביטחון מלהניע את התהליך המכרזי בטענה כי הוא יפגע במרקם היחסים העדין שבין שתי המדינות. בחודש מאי 2014, לאחר שחלפו כשבעה חודשים (!) מאז החלטת הקבינט, ולאחר סירוב גרמני נוסף, היה ברור לי שלא

צפויה כל התקדמות בקרוב. לכן קיימתי ב-25.5.2014 דיון במצב שנוצר, לאחריו פניתי למשרד ראש הממשלה, והודעתי ליו"ר המל"ל יוסי כהן שלנוכח הצורך המבצעי וחשיבות לוח הזמנים, בכוונתי לפעול לקידום הרכש במסלול השני, ולצאת למכרז בינלאומי.

ו. בשלב זה הופעל על המשרד מכבש לחצים כבדים, הן ממשרד ראש הממשלה והן מנציגי המל"ל, שנועד כל כולו למנוע את פרסום המכרז, בניסיון לגרום לכך שהמשרד יבצע את הרכש בגרמניה וספציפית מחברת תיסנקרופ. בהקשר זה זכורות לי בין היתר הנחיות בכתב מהמזכיר הצבאי של ראש הממשלה האוסרות יציאה למכרז, וכן פניות רבות בע"פ מראש המל"ל יוסי כהן, וכן מסגנו אבריאל בר יוסף אשר פנה לגורמים שונים במשרד ביניהם מנה"ר וליועמ"ש המשרד, והאחרון עידכן אותי בכך.

ז. למרות הפניות, הבהרתי בכתב ובעל פה, שלא ניתן לאפשר מצב שבו מתקני הגז עלולים להיות חשופים לסכנה, ובנסיבות שנוצרו אין דרך להימנע ממכרז. בנוסף לעיכובים, אציין גם את התעלמות הגרמנים וטיסנקרופ משאלות שהוצגו להם בשני נושאים מרכזיים ביותר: מהו הדגם המוצע והמפרט הטכני של הספינות, וכמו כן אם תינתן לישראל השתתפות גרמנית, מהו מחיר העסקה המוצעת, ממנו יש לחשב את ההנחה. אציין כי הצגנו שוב ושוב את השאלות, כדי להבין את המחיר האמיתי של העסקה. אי מתן התשובות הבהיר לי, לגורמי המקצוע במשרד וגם ליועץ המשפטי במשרד, עו"ד אחז בן ארי, את החובה להמשיך לקדם רכש במכרז בינלאומי ע"מ להוציא את המצב מהקיפאון בו היה שרוי.

ח. היה ברור שקידום במסלול מכרזי נדרש גם על יתרונותיו הרבים, שבמקרה זה מתקיימים אפילו אם יש לגורמים מסוימים רצון שהרכש יבוצע מגרמניה. זאת משום שפרסום המכרז ישמש אמצעי יעיל להפעלת לחץ על היצרנית הגרמנית להצגת המפרטים הטכניים והורדת המחיר, בידיעה שטיסנקרופ מאד מעוניינת לבצע עסקה כה גדולה.

ט. לנוכח הלחצים שהופעלו ממשרד ראש הממשלה לדבוק במסלול GTG ולקבל את ההשתתפות הכספית הגרמנית, קיימתי דיון נוסף עם מנה"ר והיועץ המשפטי של משרד הביטחון, ולאחריו הנחתי את מנה"ר להוסיף לנוסח המכרז הבינלאומי סעיף מיוחד, שיאפשר ליצרנים המתמודדים לקבל סבסוד ממשלתי במטרה לאפשר לטיסנקרופ להתמודד ולהתחרות לצד אחרים. עמדתני הייתה כי רק בדרך של מכרז ניתן להכריח כל יצרן - לרבות תיסנקרופ - לתת את המחיר המיטבי, וכי כל מספנה שיש לה היכולת לייצר את הדגם המבוקש, מוזמנת להציע הצעות גם אם היא נהנית מסבסוד ממשלתי.

י. לקראת סוף חודש יולי 2014, לאחר דחיות ועיכובים רבים שנבעו מרצף הדרישות ממשרד ראה"מ שלא לצאת למכרז, ולאחר שתקופה ממושכת לא הוגשה כל הצעה מחברת תיסנקרופ, הורתי למנה"ר לפרסם את השלב הראשון במכרז. אציין כי הנחיתי את ראש מנה"ר, לנוכח הלחצים הרבים ממשרד ראש הממשלה, שהפרסום ייעשה ללא

יידוע מראש או תיאום מוקדם עם המל"ל או משרד ראה"מ, כך שפעולה זו תהיה עובדה מוגמרת שאיננה נתונה לדיון. זאת, בניסיון להדוף את הלחצים שהופעלו בהמשך ויתוארו להלן, וכן לנוכח עמדתי כאמור, כי לפרסום המכרז יתרונות של ממש בכל מקרה. כלומר, גם אם יש כוונה לגורמים במשרד ראש הממשלה, שבסיום ההליכים הרכש יבוצע בכל זאת במסלול GTG מגרמניה/מתיסנקרופ, פרסומו יהווה מכשיר לחץ יעיל על חברה זו להורדת המחיר המבוקש.

יא. לאחר פרסום המכרז ב - 21/7/14 והוצאת מכתב לראש המל"ל המיידע אותו על כך, גברו מאד הלחצים עליי ועל המשרד בדרישה להביא לביטול המיידע של המכרז. כך למשל, תוך זמן קצר ביותר פנה אלי ראש המל"ל, יוסי כהן בדרישה לבטל את המכרז, לדבריו בשל דרישת ראש הממשלה נתניהו לבטל את המכרז. השבתי לו כי אינני יכול לפעול על פי תכתיב בלתי סביר בעליל (יש כבר מכרז בינ"ל באוויר), כאשר הוא מוסר לי אודות הוראה מצד ראש הממשלה נתניהו, אשר ניתנה בעל פה בלבד.

יב. השבתי שאם ראש הממשלה מעוניין לגרום לביטול המכרז, אוכל להתייחס להוראתו זו רק אם תועבר אלי במסמך כתוב. סברתי שלא תועבר פניה כזו, אבל בפועל, להפתעתי, זמן קצר לאחר מכן חזר אלי מר כהן, והעביר לי מסמך מטעם המל"ל בו נרשם כי ראש הממשלה מנחה אותי לבטל את המכרז. חזרתי לראש המל"ל והבהרתי לו שללא הוראה בכתב, ישירות מראה"מ ובחתימתו, אין בכונתי לבטל את המכרז וגם אז, אבקש להיפגש אתו ולהבין מדוע. דרישתי זו לא נענתה בתגובה כלשהי.

יג. אציין כי ביום שבו העביר לי ראש המל"ל בכתב את הנחיית ראש הממשלה, או למחרתו, נעשו גם פניות למנה"ר לביטול המכרז וכן היועץ המשפטי של המשרד, עו"ד בן ארי, דיווח לי כי קיבל פנייה דומה בעניין זה ממש מעו"ד דוד שמרון. עו"ד בן ארי דווח לי כי גם עו"ד שמרון מבקש לעצור את ההליך, בהתאם לעמדת ראש הממשלה נתניהו.

יד. אדגיש כי כאשר דווח לי על פנייה זו, הייתי משוכנע כי היא בשמו ומטעמו של ראש הממשלה, לא העליתי על דעתי באותה עת, כי ישנה אפשרות נוספת שעו"ד שמרון קשור גם לנציג של תיסנקרופ בישראל, וכי הוא פועל תמורת תשלום בשירותו של סוכן החברה, מר מיקי גנור, בנוסף לפעולתו עבור ראה"מ.

טו. אציין כי כל הפעולות במשרד הביטחון נעשו בכפוף לייעוץ משפטי, כולל ההחלטה שלא לבטל את המכרז, מנימוקים שהובהרו היטב לגורמים שפנו אלי, כולל מכתב ששלחתי לראש המל"ל בתאריך 24.7.14 ובו הודעתי לו על אי ביטול המכרז ועל הנימוקים לכך.

טז. ואמנם, רק לאחר פרסום המכרז, ניתן היה להבחין בהתגמשות של ממש בעמדת הגרמנים ובהצעותיהם, שהתרחשה בהליך איטי שנמשך קרוב לשלושה חודשים (והוא לקראת סופו עת היה ברור שמספנות רבות מבקשות להתחרות על העסקה). אני משוכנע כי השינוי והגמישות מצד היצרנית, לא היו מתקיימים ולא היו מבשילים לעסקה

שאיננה יקרה בצורה מופרזת, אילו פרסום המכרז היה מטורפד בשל הלחצים הכבדים שהופעלו.

יז. כחודש לאחר פרסום המכרז נסע שר האוצר דאז יאיר לפיד לגרמניה, וכאשר חזר נמסר לי ממושרד ראש הממשלה, כי מר לפיד סיכם עם מקבילו הגרמני על הענקת סבסוד, וכי תינתן לישראל הנחה ע"ס 27.5% ממחיר העסקה ולכן צריך לבטל את המכרז לאור הפגיעה הצפויה לכאורה ביחסי שתי המדינות. עם זאת, כאשר ניסיתי לברר מהו המחיר ממנו תינתן הנחה, לא התקבלה תשובה, וגם לא נמסרו הפרטים שנדרשו על מפרט הדגם המוצע. על כן ב- 22.8.14 הוציא לבקשתי היועץ המשפטי של המשרד, חוות דעת הקובעת שבשלב זה אי אפשר לבטל את המכרז, אבל אפשר יהיה לבטלו בעתיד, אם יתקבל המידע המבוקש.

יח. אציין כי בעקבות פרסום השלב הראשון של המכרז התקבלו במנהל הרכש פניות רבות ממספנות בעולם, לרבות חמש מספנות מזרוע קוריאה, איטליה, ספרד, ארה"ב וישראל אשר התחייבו לספק ספינות העומדות במפרט ובמחיר שנקבע, והכוונה הייתה להתקדם מול יצרנים אלו. המפרטים התאימו לדרישות המבצעיות של חיל הים, ולמסגרת התקציב שנקבעה, ולכן אלו נבחנו מתוך רצון להתקדם לשלב הבא, ולקיים בישראל כנס ספקים. עם זאת, לנוכח הלחצים בכתב ובע"פ ממושרד ראש הממשלה, פעולות המשרד בוצעו תוך ייעוץ רצוף עם יועמ"ש משרד הביטחון, ועמדתו הייתה כי זימון ספקים לישראל יהווה שלב מתקדם בהליך, ואם לאחריו נבטל את המכרז, משרד הביטחון יהיה חשוף לתביעה נזיקית. על כן הבהרתי לראש המל"ל שכנס ספקים בארץ בעוד שבועיים יהיה צעד אל חזור מבחינתנו.

יט. ב- 31.8.14 העברתי מכתב נוסף לראש המל"ל ולכל המעורבים, ובו הובהר היטב כי החלטנו שלא לבטל את המכרז, מהטעמים שצוינו. דהיינו, הגרמנים עדיין לא מסרו את המידע כפי שנדרשו לגבי הדגם, וגם לא בעניין המחיר ממנו על ישראל לחשב את הנחת ה-27.5% עליה סוכם, ועד שלא יעשו כן אנחנו ממשיכים עם המכרז וכנס הספקים המתוכנן.

כ. כשבוע וחצי לאחר הבהרה זו (ב- 8.9.14) הודעתי לראש המל"ל, בכתב, שיש עוד שבועיים לקבלת הנתונים ולעצירת המכרז ולאחריהם נאבד את הגמישות. באותו יום התקבלה במשרד הביטחון פניה בכתב ממנכ"ל תיסנקרופ. מנוסח הפניה היה ברור לי כי גישתם של הגרמנים משתנה, לאחר שמנהל המספנה הפציר במכתבו לעצור את המכרז הבינלאומי, והבהיר בפעם הראשונה כי הוא מבקש לקדם בהקדם האפשרי פגישות באופן מזורז כדי לסגור במהירות את כל הפרטים ולספק את המידע אותו ביקשנו.

כא. מספר ימים לאחר שהתקבל המכתב ממנכ"ל תיסנקרופ, שתכנו הבהיר כאמור את מוכנות היצרנית להתגמש, החלטנו לדחות את כנס הספקים. עדכנתי את משרד ראש הממשלה, אך הדגשתי כי למרות דחיית הכנס המכרז עדיין תקף כמסלול חלופי, וכך יהיה עד שיתקבלו תשובות ופרטים מלאים מגרמניה. ציינתי שיש לסכם במהירות את

הפרטים מול הגרמנים, על מנת שלא להיקלע לבעיה משפטית עם ביטול המכרז בשלב מאוחר יותר.

כב. במחצית ספטמבר 2014 מסר היצרן למשרד כי המחיר המבוקש על ידו (לפני ההשתתפות של ממשלת גרמניה) הינו 550 מיליון אירו. כמקובל, נערכה בדיקה כלכלית באגף התקציבים של משרד הביטחון של הצעה זו, והסתבר שגם אם תינתן השתתפות ממשלתית גרמנית של 27.5%, יהיה מדובר בחריגה משמעותית ביותר מהתקציב. בין היתר, בשל פערי המטבעות, והמחיר שתשלם ישראל יהיה גבוה בהרבה מ- 500 מיליון דולר.

כג. בדיון סטטוס שערכתי בנושא הייתה עמדת אגף התקציבים במשרד הביטחון (את"ק) להתנגד לקידום העסקה מול גרמניה בשל פער מסתמן של כ 150 מיליון דולר, אלא אם יועבר למערכת הביטחון תקציב נוסף מהאוצר. גם מנהל הרכש (מנה"ר) התנגד לעסקה בשל המחיר, אך בנוסף, התנגד גם לנוכח הפער הגדול בין הדרישות המבצעיות אותן הגדירו אנשי חיל הים בעבר לגבי גודל הספינות ויכולותיהן לצורך אבטחת מתקני הגז לבין מה שהסתמן כהצעה הגרמנית (ספינות גדולות יותר בעלות יכולת משופרת). סיכמתי כי לא נפנה לאוצר ולא נגדיל את התקציב, נמשיך בניהול מו"מ מול הגרמנים, נוודא כי המפרט המוצע יהיה זה המקובל על צה"ל (תוך רידודו למסגרת התקציב) ויקבל אישור שהב"ט (שניתן), וכי נמשיך לשמר את ערוץ המכרז כמסלול חלופי.

כד. לאור הסיכום הנ"ל התקדמו ההליכים מול תיסנקרופ, כאשר שימור המכרז הבינלאומי נועד להפעיל לחץ על הגרמנים ע"מ למנוע חריגה בוטה ממסגרת התקציב, ולאפשר חלופת רכש אם תידרש. במסגרת מגעים אלו הסתבר לי לתדהמתי כי יש גורמים במשרד ראה"מ הממשיכים לקיים מגעים ופגישות עם הגרמנים במקביל למשא ומתן, מאחורי גבו של המשרד וללא יידועו (התנהלות לא סבירה במונחי פעולה ממשלתית נורמטיבית). לאחר מספר פניות בע"פ הוצאתי בתאריך 5.10.2014 מכתב חריף לראש המל"ל ובו דרישה מכלל גורמי משרד ראה"מ להפסיק לקיים פגישות או מגעים כלשהם עם הגרמנים בנושא הרכש ללא משרד הביטחון.

כה. כשבועיים אחר כך, בתאריך 14.10.14, התקבל סוף סוף במשרד הביטחון מכתב מחברת תיסנקרופ, הכולל מפרט מדויק של הספינה, ואף מבהיר את מוכנות החברה להתגמש גם בסוגיית המחיר מול מערכת הביטחון. במקביל ובאותו תאריך העביר אלי ראש משלחת משהב"ט בגרמניה את טיוטת ה M.O.U המוצעת ע"י ממשלת גרמניה בנוגע לרכש הספינות, המפרטת את מתווה המימון הממשלתי הגרמני המוצע לעסקה.

כו. אציין כי עד להגעת מכתב זה של המספנה, ולמרות פניות מרובות בכתב ובעל פה, למערכת הביטחון לא היה מידע המבהיר באיזו ספינה מדובר. המיפרט שסוף סוף התקבל הועבר לבחינת חיל הים וצה"ל, ולאחר שניתנה הסכמתם (כולל מוכנותם לרידוד הדרישות ע"מ להתכנס למסגרת התקציב) סברתי, כי לאור ההתקדמות במסלול ה-

GTG ראוי לעדכן את המספנות הרבות באשר לסטטוס המכרז. לפיכך הנחתי לייזע את המתחרים השונים שהיו בהליך עד אז ולהשהות את המכרז למשך שלושה חודשים.

כו. לאור ההתקדמות המשמעותית (מול המספנה בסוגיית מפרט ומחיר, ומול הממשל הגרמני בסוגיית השתתפותם), קיימתי מספר דיונים מקצועיים בנושא פריסת התשלומים ורידוד דרישות התכן ולאחר שאלו סוכמו, יצא ראש מנה"ר מר שמואל צוקר, לסכם את הפרטים מול המספנה והממשל הגרמני ע"מ שאפשר יהיה להתקדם לחתימת ההסכם בארץ.

כח. מזכר ההבנות נחתם בסוף שנת 2014, וכפי שניתן היה לצפות, ההתעקשות על פרסום המכרז חרף הלחצים הייתה נדרשת והניבה תוצאות משמעותיות, כולל חיטון כלכלי גדול. כמוכן שהמשא ומתן באשר לעלות הספינות (אל מול המספנה) והרידוד בדרישות התכן (אל מול צה"ל וחה"י) גלשו אל תוך 2015, אולם בסיכומו של דבר, חה"י קיבל את הספינות שרצה, ושהיו משופרות מאלו שנדרשו בתחילת הדרך, ואילו התשלום שקיבלה חברת תיסנקרופ ממדינת ישראל היה 366 מיליון דולר (שהם כ- 300 מיליון אירו) שבתוספת לעלויות המימון, התכנסו למסגרת התקציב שהועמדה לנושא.

כט. עד לסיום כהונתי כמנכ"ל המשרד, הקפדתי שלא לפרוץ את מסגרת התקציב ולא להעביר לחברה זו תשלומים נוספים, בין היתר, לאור התחייבות מפורשת של מפקד חיל הים כי אם יידרש, יצמצם את המפרט הטכני. עם זאת, וככל הידוע לי לאחר פרישתי מהתפקיד, נפרצה מסגרת התקציב, והועברו לחברת תיסנקרופ תשלומים נוספים של כמה עשרות מיליון אירו.

ל. לסיכום נושא זה אבקש להדגיש כי תהליך הרכש הביטחוני שתיארתי לעיל היה חריג ביותר מהסיבות הבאות :

(1) לאורך כל תהליך רכש הספינות בוצעה התערבות בוטה של גורמים שונים במשרד ראה"מ ובראשם המל"ל, שבאה לידי ביטוי כדלקמן :

(א) ניסיון לדחוף את תהליך הרכש למסלול GTG (בו אין תחרות על קביעת הספק או מחיר המוצר) על פני מסלול מכרזי, וביצוע רכש בנוהל GTG "בכל מחיר" (תרתי משמע).

(ב) קיום מגעים ישירים בנושא רכש הספינות עם גורמים שונים בגרמניה טרם המו"מ ואפילו במהלכו, במסלול עוקף משהב"ט ותוך הסתרת מגעים אלו מגורמי המשרד והשר.

(ג) בהמשך לסעיף ב' - הפעלת לחצים ישירים עלי ועל בעלי תפקידים שונים במשרד לנקוט בפעולות שונות, וזאת ע"י גורמים חיצוניים לתהליכי הרכש בשלבים שונים של התהליך.

(2) הליך רכש הינו הליך מקצועי מורכב, המאזן בין צרכים מבצעיים וערכיותם לבין אילוצים תקציביים שתכליתו – השגת התוצאה האפשרית הטובה ביותר

למדינת ישראל במונחי ערך ביטחוני מיטבי בתקציב שהוגדר. באירועים שתיארתי לעיל, בוצעה מתחילת הדרך התערבות בוטה של הגורמים שצינתי, כשמטרת ההתערבות הייתה דחיפתנו לביצוע רכש ממספנת תיסנקרופ במחיר גבוה וללא כל התייחסות לתמורה או לערך הביטחוני שיתקבל. העובדה שבסופו של דבר קיבלה מדינת ישראל ספינות ראויות ובמחיר שנקבע קרתה למרות התערבות אותם גורמים ובוודאי לא בגללם.

3) חשוב לציין כי ההתערבות בהליכי הרכש אותם תיארתי הינה חריגה ביותר ונוגדת לחלוטין הן את הנורמות המקובלות בפעולות הרכש של צה"ל ומשהב"ט, והן כללים בסיסיים ביותר של מינהל תקין, בעיקר (וכפי שידוע היום) שלפחות חלק מהגורמים המעורבים היו בעלי עניין כלכלי בעסקה. למרות שעסקתי בתפקידי בניין כוח רבים ושונים בצה"ל, וברכש בטחוני מהצד האזרחי שלו במשהב"ט, מעולם לא חוויתי, או אפילו שמעתי על אירועים כגון אלו שתיארתי לעיל או אלו שאפרט להלן.

10. קביעת מספר הצוללות שתחזיק ישראל, ופעולות לרכש ביטחוני שאין בו צורך

א. בשל תפקידי כסגן הרמטכ"ל בין השנים 2007-2009 הכרתי היטב את ההיבטים התקציביים של הפעלת צה"ל ושל בניין הכוח, בין היתר בשל אחריותי להכנת ויישום התכנית הרב שנתית לתקצוב צה"ל שחלה מ-2008 ועד שנת 2012 (תרי"ש תפ"ן). עם כניסתי לתפקיד מנכ"ל משרד הביטחון זו הייתה גם התכנית הרב שנתית האחרונה בתוקף שחייבה את צה"ל, לאחר שבשנים 2013-2015 מערכת הביטחון פעלה ללא תכנית רב שנתית, בשל הקיצוצים שתוארו לעיל.

ב. כמו אחרים שמופקדים על תחומים אלו, היה לי ברור שכל החלטה המשפיעה על סד"כ הצוללות יש לקבל בדרך תקינה ומסודרת, כיוון שמדובר בהוצאה משמעותית ביותר שעלותה מיליארדי שקלים רבים. מלבד מחיר הרכש (כלי המלחמה היקר ביותר שיש בצה"ל), ההוצאה כוללת גם תחזוקה בסכומים גבוהים ביותר, הסדרי עגינה וטיפולים במתקנים בחוף, הכשרה מקצועית ממושכת של צוותים וקיומם. על כן, החלטות מתקבלות במעורבות הדרג המדיני רק לאחר בדיקת כלל הנתונים ומשמעותם זאת לפי מודל בדיקת צורך מבצעי שנעשה בעבר באגף התכנון (אג"ת), בצוות משולב שהוקם ופעל באחריות החטיבה האסטרטגית באג"ת.

ג. ממצאי הבדיקה בסוגיה זו שנערכה בעבר, הינם מסווגים ועל כן לא אוכל לפרטם, ולמיטב ידיעתי גם חוקרי משטרת ישראל לא היו יכולים להיחשף להם. בקליפת אגוז אציין, שבעקבות אותן בדיקות באג"ת גובש במערכת הביטחון מסמך שהכיל נתונים רבים, אשר הוצגו בכל דיון רלוונטי על סד"כ הצוללות למקבלי ההחלטות, ואשר היווה את הבסיס להחלטות בנושא. כפי שדווח בכמה מכלי התקשורת (וחבל שכך), מסקנתו

של אגף התכנון הייתה כי המצב האופטימלי של סד"כ זה הוא כאשר מדינת ישראל מפעילה ומתחזקת צי של חמש צוללות.

ד. נתונים אלו הוגשו לדרג המדיני על ידי בר הסמכא הבכיר ביותר והמומחה מסי' 1 בכל הקשור לצוללות ולנושאים ימיים (להלן: "בר הסמכא") (לפני ההחלטה על רכש הצוללות 4-5), וידוע לי כי בשנים לאחר מכן לא נערכה כל בדיקה שמסקנותיה שונות בנושא זה. דהיינו, לא היה בסיס מקצועי שהצביע על קושי או מידע חדש, אשר סותר את נתוני מערכת הביטחון ואת הנחות העבודה בעניין הסד"כ, במלואם או בחלקם. עבודת המטה שהייתה תקפה, היוותה את הבסיס לעמדת מערכת הביטחון כולל בדיונים בתקופה בה שימשתי כמנכ"ל המשרד. מדובר בדיונים בהם נתגלעו מחלוקות על רכש נוסף במהלך שנת 2015, כולל מחלוקות אודות אופן שילוב הצוללת השישית, שעל רכישה הוחלט ב-2010. בעניין הצוללת השישית, אציין כי עמדת הרמטכ"ל, רא"ל גדי איזנקוט, כמו גם עמדת שר הביטחון יעלון ואחרים הייתה, כי לאחר קליטתה בחיל הים היא תחליף צוללת מזגם ישן יותר, וכך תשולב מבלי להגדיל את הסד"כ. עמדה זו באה לידי ביטוי גם באופן פומבי במסמך שפורסם באתר צה"ל בחודש אפריל 2016.

ה. על רקע זה, ולנוכח הקשיים בתקצוב שכאמור אפיינו את תקופת כהונתי ותוארו לעיל, הופתעתי כאשר כבר בשנה הראשונה לאחר כניסתי לתפקיד כמנכ"ל משרד הביטחון, בדיון בו השתתפתי לצד השר יעלון, העלה ראש הממשלה מר נתניהו את נושא רכש צוללת נוספת. מדובר בישיבה שנערכה בשנת 2014 במועד שאינו זכור לי במדויק, ובמהלכה מר נתניהו אמר לי ולמר יעלון בתקיפות רבה שהוא מעוניין שתירכש צוללת נוספת, השביעית במספר, תוך שהוא דופק בידו על השולחן. למרות שלא היה מדובר בהוראה רשמית, סברתי כי הנחיה שכזו, שנועדה להביא לרכש ולהגדלת סד"כ הצוללות איננה סבירה, לא רק לנוכח המחסור הקשה במשאבים ותקצוב שתואר לעיל, אלא גם לנוכח המידע שהיה מצוי ברשותי כאמור, מתפקידי במטה הכללי וכסגן הרמטכ"ל אודות הצורך המבצעי והעלויות של רכש ותחזוקת צי הצוללות.

ו. על רקע היכרותי עם נושא זה, נוצר בישיבה זו ויכוח ביני למר נתניהו, וזכור לי שהשבתי לראש הממשלה שאין כל צורך בצוללת שביעית וכי ממילא ידנו אינה משגת. הדיאלוג בינינו היה חריג. מר נתניהו אמר שהוא ידאג לתקצוב רכש צוללת נוספת מתקציב חיצוני לתקציב הביטחון, ואני השבתי לו שאינני מקבל את דבריו. הזכרתי לראש הממשלה שלמרות קשיי תקציב הביטחון, הוא איננו מקיים הבטחות אחרות שניתנו למשרד ולי אישית על ידו לתוספת תקציב, ומעבר לכך, הוא לא פעל (כפי שהבטיח) כדי שיוחזרו למערכת הביטחון תקציבים שקוצצו עליהם התחייבה הממשלה בראשותו, וזאת בהתאם לדו"ח הוועדה לבחינת תקציב הביטחון, שבראשה עמד דוד ברודט ושאומוץ ע"י הממשלה. בכך הסתיים הוויכוח.

11. קידום רכש צוללות 7, 8 ו-9 וקידום רכש ספינות נגד צוללות

א. במהלך שנת 2015 היו עוד יוזמות לבצע רכש צוללות מחברת תיסנקרופ, חלקן נמנעו לאחר מחלוקות ועימותים בין השר יעלון לראש הממשלה. בין היתר כהכנה לתכנית הרב שנתית גדעון, התקיים דיון שלא יכולתי להיות נוכח בו (אך עודכנתי כנדרש בתכנון), ובמסגרת זו נודע לי כי במהלכו שר הביטחון התנגד לרכש צוללות נוספות שהוצעו. כיוון שהדיון עסק בתכנית הרב שנתית, השר גם הבהיר את עמדת מערכת הביטחון בעניין הסד"כ הנדרש. ידוע לי שבעקבות עמדתו זו של השר יעלון, התקיימה פגישה בינו לבין ראש הממשלה, ובמהלכה התרחש עימות מילולי חריף.

ב. למיטב זכרוני, באמצע חודש אוגוסט התייחסה גם לשכת הרמטכ"ל למחלוקת בנושא זה, ומכתב שנשלח באופן חריג מהלשכה, נועד להבהיר למשרד ראש הממשלה ולמל"ל, כי צה"ל איננו מעוניין ברכש צוללות נוספת כדי למנוע מצב שהסד"כ יוגדל. מנוסח המכתב ניתן היה להבין שמדובר בהתנגדות לרעיון ביצוע רכש שהועלה מעט קודם. המכתב הבהיר שאין לצה"ל התנגדות שיבוצע רכש נוסף בעתיד הרחוק, שמטרתו החלפת הצוללות הקיימות כאשר הן יצאו מכשירות, אבל עסקה כזו איננה רלוונטית כעת, ולא כחלק מתר"ש גדעון.

ג. ידוע לי שלאחר מכן, ולאור המחלוקת שנתגלעה מול ראש הממשלה, הנחה מר נתניהו את ראש המל"ל דאז, מר יוסי כהן, לערוך בדיקה מחודשת כדי לקבל החלטה בנושאים אלו. כאמור, עמדת מערכת הביטחון היא כי הסד"כ הכולל הנדרש לצורך השגת היעדים האסטרטגיים הוא של חמש צוללות בלבד, ובאותה עת היה ברור שגם הצוללת השישית, שאמורה הייתה להגיע לישראל ב-2019, לא תשולב באופן שיביא להגדלת הסד"כ. לאור העימות בין השר יעלון לראש הממשלה בנושא הסד"כ, נקבעה אותה בדיקה שיבצע ראש המל"ל יוסי כהן, שהוא הדרג המקצועי לניהול עבודות מטה במשרד ראש הממשלה.

ד. סוכם שבתאריך 7 לאוקטובר 2015 יתקיים דיון בממצאי הבדיקה לאחר שתסתיים. אינני זוכר מתי דיון זה התקיים, אבל ידוע לי שבתום הבדיקה שערך הסוכם ראש המל"ל עם עמדת מערכת הביטחון, כי הסד"כ שיש לקיים הוא של חמש צוללות בלבד.

ה. דרך אגב - בהודעת משרד ראה"מ בעניין התרחשויות אלו, נרשם כי ב-21 לאוקטובר יצאו לגרמניה מר נתניהו וראש המל"ל כהן, וכי לקראת הנסיעה "נציג מוסמך של משרד הביטחון העביר לראש המל"ל מסמך" ונטען כי במסמך הופיע לכאורה, "דרישת צה"ל לרכש 3 צוללות כחלופה". בהקשר זה אציין כי מסמך זה לא התייחס לרכש אלא "לאספקה של צוללות", אך בלי ליצור התחייבות של ישראל לבצע רכש, כאשר מדובר בעתיד הרחוק. בעניין זה הייתה עמדת משרד הביטחון ידועה לאורך כל הדרך למשרד רה"מ, כי יש ליצור הסדר, או הסכם מסגרת, שבו תובהר הסכמתה של גרמניה למכור (להבדיל ממסמך שעלול ליצור התחייבות של ישראל לרכוש בעתיד הרחוק), וגם היום לא ברור לי מדוע לא התקבלה עמדתנו, כי יש לחתום על מסמך כוונות (LOI).

ו. בשלב זה, ולאחר שעמדת מערכת הביטחון התקבלה על ידי המל"ל, סברתי שהעימותים בנושא רכש צוללות הסתיימו. אבל המחלוקות התעוררו זמן קצר לאחר מכן, באירוע שהחל באופן די מוזר בתאריך ה-7.2.16. סמוך לפני נסיעת ראש הממשלה לגרמניה הגיע למשרדי מסמך שלא הכרתי שנשלח ע"י תא"ל מילי יעקב נגל (שנכנס באותם ימים ממש לתפקיד מ.מ ראש המל"ל). מסמך זה היה טיוטת מזכר הבנות (M.O.U) בין ממשלת ישראל לממשלת גרמניה ועסק כולו ברכש בטחוני נרחב (שברובו לא היה מוכר למערכת הביטחון). זכור לי כי נגל אמר בשיחה שקיימנו, שהמזכר אמור להיחתם תוך יומיים - שלושה בין הממשלות. לאחר שעיינתי בו, התרשמתי כי המסמך עוסק בסוגיות רכש עתיר משאבים (מיליארדי אירו) שרובו כלל לא נדרש ע"י צה"ל / משרד הביטחון, וכולו מכוון לרכש אמצעי לחימה ממספנה ספציפית אחת בגרמניה (תיסנקרופ). על פי הניסוח ובקליפת אגוז, ישראל מתחייבת לבצע רכש עתידי רחוק מאד של שלוש צוללות (7, 8, 9-), וכמו כן להצטייד בשתי ספינות נגד צוללות (נצ"ל) (שכלל לא נדרשו ע"י צה"ל/משהב"ט), כמו גם בספינות המגן (שהסכם רכישתן נחתם כבר לפני כן).

ז. בגלל חומרת הדברים ניגשתי מיידית ללשכת שר הביטחון, מר משה יעלון, כמדומני ביחד עם האלוף עמוס גלעד, ושנינו הראנו לו את המסמך. השר יעלון נדהם, כי כמוני וכמו האלוף גלעד לא הכיר כלל את הנושא ודרש לזמן דיון לאתגר. בשיחה לבירור הנושא שקיימתי סמוך לאחר מכן עם תא"ל יעקב נגל הבהרתי לו את התנגדותנו למסמך, ושוחחתי על כך גם עם הרמטכ"ל גדי איינזקוט, וגם הוא לא הבין איך הגיעו סוגיות רכש אלו למסמך. למיטב זכרוני המסמך עלול היה לחייב את ישראל לבצע רכש עתידי במספנת תיסנקרופ של שלוש צוללות שמספריהן 7-8-9, כאשר בשלב זה, וכנראה לנוכח המחלוקת שתוארה עם השר וצה"ל, העוסקים במלאכת הניסוח הגדירו אותן לא כתוספת שתגדיל את הסד"כ, אלא כחלופה לצוללות שייצאו מהשירות בעתיד הרחוק, בעוד כ- 15 שנים. לאחר דו שיח אינטנסיבי בע"פ הבהרתי לנגל שאנו מתנגדים למסמך ההבנות מכל וכל.

ח. כדי לשכנע אותי בצורך ב MOU העביר לי תא"ל מילי נגל באותו בוקר נייר נוסף שהועבר לגרמנים בעניין רכש צוללות (שהיווה ככל הנראה חלק מהידברות משרד ראה"מ עוקפת משרד ביטחון), ולאחר שהבין שאיננו מכירים כלל את השיח שניהל קודמו עם הגרמנים ביקש שאגרוס אותו, ולא אעביר אותו לשר הביטחון. מדובר במסמך שהוכן על ידי ראש המל"ל שקדם לו, מר יוסי כהן, וכלל למיטב זכרוני שרטוט חיצים לסימון מועדי החלפת הצוללות בעתיד. נגל שאל אותי, האם אינני מודע כלל לקשר שהתקיים בעניין זה בין המל"ל לבין גורמים בגרמניה, והשבתי לו שבמשרד הביטחון ובצה"ל איש איננו יודע על כך דבר. להתרשמותי גם נגל הופתע מאד לשמע התשובה (כמובן שיידעתי את שר הביטחון במסמך ולא גרסתי אותו).

ט. ידוע לי שלאחר שעדכנתי את שר הביטחון אודות מסמכים אלו, והקשרים שהתקיימו בנושא הרכש הנרחב מחברת תיסנקרופ, השר יעלון קיים שוב פגישה אישית עם ראש הממשלה, במהלכה התקיים עימות חריף נוסף בין השניים.

י. זכור לי שכאשר עיינתי במסמך ההבנות לראשונה, סימנתי בעיגול את שמה של חברת תיסנקרופ, והוספתי בכתב יד שאלה מדוע לרכוש מערכות נשק וציוד דווקא מחברה זו. המסמך כולו התייחס לציוד לחימה בהיקף נרחב ובעלות אדירה, שאמור היה להירכש רק מתיסנקרופ, וכאשר נגל ניסה להסביר לי את תוכנו, התרשמתי כי מאחורי יוזמת רכש זו יש אינטרס שטיבו איננו ברור לי, להרחיב את היקף ההתקשרות עם תיסנקרופ ולהגדיל את התמורה לחברה זו באופן שאין לו הצדקה. רושם זה התחזק ונבע גם מהסעיף שהתייחס לרכישת שתי ספינות נגד צוללות חדשות (כמיליארד אירו).

יא. אמנם מדובר ברכש ספינות יקרות, אבל זו עסקה מהסוג שאמור להוות חלק שגרתי מבניין הכוח הצה"לי, ושההחלטה לגביה הינה באחריות צה"ל בלבד וללא כל מעורבות יזומה של הדרג המדיני. ראוי לציין כי סוגיית ספינות הנצ"ל לא עלתה כלל בסדר העדיפויות הצה"לי בעת הדיונים על תר"ש גדעון. כאשר הצגתי לנגל שאלה בעניין סעיף רכש זה, עלה מתשובתו שנמסר לו כאילו יש דרישה מבצעית מצד חיל הים לספינות כאלו.

יב. הבהרתי לו לאלתר כי אין כל דרישה מבצעית כזו, וכדי לוודא שלא נפלה כל שגגה בדברי פניתי מיד לרמטכ"ל רא"ל גדי איזנקוט וביקשתי ממנו שיערוך בדחיפות בירור בסוגיה זו מול חיל הים. רא"ל איזנקוט חזר אלי תוך שעות ספורות, ועדכן אותי שבדק היטב ולא הייתה כל דרישה מבצעית לרכש ספינות נגד צוללות מחיל הים או צה"ל. ליתר ביטחון ובהמשך קיימתי בירור עם ס. הרמטכ"ל ועם מפקד חיל הים, אלוף רם רוטברג, ושאלתי האם ייתכן הוא קשר ישיר עם משרד ראש הממשלה, מבלי לעדכן את משרד הביטחון. תשובתו של מפקד חיל הים הייתה נחרצת, ואלוף רוטברג הכחיש בכל תוקף שיצאה דרישה מבצעית שכזו מחיל הים, וגם הבהיר שלא קיים קשר עם המל"ל בעניין רכש זה.

יג. על מנת שלא יהיו אי הבנות הנוגעות לעמדת משרד הביטחון בנושא ה MOU על כלל סעיפיו, הוצאתי יומיים אח"כ (בתאריך ה- 9.2.16) מכתב מסודר לראש המל"ל ובו דרשתי להוריד את נושא הנצ"ל בכללו, וכן הבעתי את התנגדות משרד הביטחון להתחייבות לרכש צוללות עתידי כל כך בטווח השנים המדובר, וביקשתי להכניס שינויים של ממש בנוסח שחייב את ישראל, ולשנות את אופי ההתקשרות המחייבת להסכמה עקרונית בילאטרלית. בעקבות המכתב מסר לי מ.מ ראש המל"ל שאם זה המצב, הוא יבטל את סעיף הנצ"ל כולו, וימחוק ממזכר ההבנות את ההחלטה לבצע את רכש שתי הספינות נגד צוללות. מעבר לכך ולמיטב זכרוני וידיעתי, משרד ראש הממשלה לא נעתר לכל דרישות השינוי האחרות שהופיעו במכתבי.

ד. אציין כי עם קבלת מזכר ההבנות והנייר הנוסף שנמסר לגרמנים, גם שר הביטחון וגם אני הופתענו מאד לגלות באמצעותו כי במשך זמן רב התקיימו ככל הנראה מגעים, ע"י גורמים שרכש ביטחוני אינו בתחום אחריותם או סמכותם, לרכש ביטחוני בהיקף נרחב (מיליארדי יורו) וממספנה אחת ספציפית, וללא כל תיאום או עדכון של משרד הביטחון (אירוע חסר תקדים ככל הידוע לי), כשאנו מתוודעים לעסקות אלו רק זמן קצר ביותר לפני נסיעת ראש הממשלה נתניהו לגרמניה על מנת לחתום על מזכר הבנות (להערכתי גם היידוע בדבר ה MOU היה בטעות שנבעה מכניסתו הטריה לתפקיד של תא"ל מילי נגל שלא הכיר את המו"מ בצינורות עוקפי משהב"ט וביקש בתמימותו אישור המשרד כמתחייב וכמקובל).

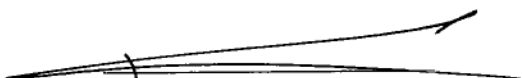
אדגיש כי חתימה על מסמך מעין זה, משפיעה על תקציב מערכת הביטחון לאורך שנים רבות (פיננסית ואמל"חית - בהיבט של מה אי אפשר יהיה לרכוש בעתיד), ולא סביר שהוא יידון ויכתב ע"י גורמים שזה אינו תחום אחריותם ומומחיותם. משרד הביטחון וצה"ל הם אשר היו אמורים להובילו לאורך כל שלבי הדיונים, מקביעת הצורך המבצעי (שלא היה), סדר העדיפויות לרכישתו (לא היה), דרך קביעת אופן שילוב אמצעי הלחימה במערכת הכוללת וכתובת תו"ל להפעלתו, המשך לביצוע המשא ומתן עד לחתימת הסכם רכישתו, הכשרת כ.א להפעלתו, קורסי התמחות ועוד ועוד, כפי שנעשה תמיד ע"י צה"ל והמשרד ברכישת כל אמל"ח למול כל מדינה באשר היא. העובדה כי כל המגעים, הפגישות והמשא ומתן בוצעו ע"י גורמים ממשרד ראה"מ כמו ראש המל"ל, שליחו המיוחד של ראה"מ, סגן ראש המל"ל, וגם עורך הדין של ראה"מ, תוך מידור כל אנשי משרד הביטחון וצה"ל והסתרתו אפילו מראש משלחת הרכש שמוצבת לצורך זה בגרמניה אשר ידע שיש פגישות אבל הושאר מחוץ לדלת (והתלונן על כך אלי בכתב ובע"פ), ועד וכולל השר הממונה, אינה סבירה בצורה קיצונית ואומרת דרשני.

טו. למיטב הבנתי מידור שיטתי וממושך של כל גורמי משרד הביטחון בעניין רכש מתיסנקרופ לא יכול להיות מקרי, והוא בוצע בכוונה תחילה ולפי הנחיות במשרד ראש הממשלה, והוא מבטא (לפחות) אדישות להשפעת צעדים אלו על יכולות המענה הצה"לי והאיזונים שבתוכו, כמו גם חוסר הבנה בסיסי בדרך שבה יש לבצע רכש אמצעי לחימה ומה השלכותיו של רכש מעין זה. נראה שבמרוצתם של גורמים שונים להבטיח הוצאת הזמנות רכש במיליארדי אירו למספנה אחת מסוימת, נדרסו כל הנהלים והושלכו ככלי אין חפץ בם, והפוטנציאל לפגיעה בביטחון המדינה, לולא נעצר רכש זה, גדול ומדאיג.

12. כל האמור בתצהירי, כמו גם ההתייחסות שפרסמה משטרת ישראל בסיכום חקירתה, מבהיר את הצורך להמשיך ולקיים בדיקות וברור של החריגות הקיצוניות מהנהלים, של האופי החריג של ההתרחשויות שהביאו לניסיונות ההתקשרויות לרכש בהיקף כה נרחב מול חברת תיסנקרופ, הן בהקשר הפלילי, והן בהפקת לקחים בכל נושא הנהלים אשר חריגה עתידית מהם עלולה להביא לשימוש פסול ולא ראוי בתקציב הביטחון או לנזקים משמעותיים לביטחון מדינת ישראל.

13. לנוכח האמור לעיל, ולנוכח החשש לפגיעה בביטחון בשל מעורבות גורמים הנגועים בשיקולים זרים, אני מגיש תצהיר זה בתמיכה לעתירת התנועה למען איכות השלטון, שעניינה דרישה לקיים בדיקה עצמאית של האירועים הנ"ל, באמצעות כל גוף מוסמך או הקמת ועדת חקירה ממלכתית.

אני הח"מ, דן הראל, מצהיר בזאת כי העובדות המפורטות בתצהיר זה נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי, וידועות לי מידיעה אישית.

 דן הראל, אלוף (מיל')

אימות חתימה

אני הח"מ, עו"ד אביתר אילון, מרחוב יפו 208 ירושלים, מאשר בזה, כי ביום 9.11.2020 הופיע בפניי מר דן הראל, לאחר שזיהיתי אותו לפי ת.ז. שמספרה ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת בלבד ואת האמת כולה, וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר נכונות הצהרתו דלעיל וחתם עליה בפני.

 אביתר אילון, עו"ד